

15. *Степин В.С.* Теоретическое знание. Структура, историческая эволюция / Вячеслав Семенович Степин. – М.: Прогресс-Традиция, 2003. – 744 с.
16. *Страхов Н.Н.* Мир как целое. Черты из наук о природе / Николай Николаевич Страхов. – М.: Айрис-Пресс: Айрис-Дидактика, 2007. – 576 с.: ил. – Серия «Библиотека истории и культуры».
17. *Ильин Н.П.* Последняя тайна природы (О книге «Мир как целое» и ее авторе) / Николай Петрович Ильин // Страхов Н.Н. Мир как целое. Черты из наук о природе. – М.: Айрис-Пресс: Айрис-Дидактика, 2007. – С. 5 – 63.
18. *Грот Н.Я.* Памяти Н.Н. Страхова. К характеристике его философского мирозерцания / Николай Яковлевич Грот // Вопросы философии и психологии. – 1896. – Год VII, Кн. 2 (32). – С. 299 – 336.

Annotation

B.K. Matyushko. The special features of the Mykola Grot's classification of the sciences. This article illustrates the division of sciences by Ukrainian philosopher of second half of XIX century Mykola Grot. Her views on classification of the sciences as part of philosophical knowledge and versions of this classification by positivism founders Auguste Comte and Herbert Spenser are analysed. Accented the critical and creative Grot's approach to philosophical constructions of the Western thinkers. Represented her views on possibility of philosophy in classic form. Discovered the meaning of Ukrainian thinker as of considerable philosophers in XX century: Volodymyr Vernadsky, Eduarde Leroy, Vyacheslav Stiopin and Karl Raimund Popper.

Key words: classification of the sciences, first Positivism, Psychology, Noosphere, genetic-constructive methodology of the scientific knowledge, positive-evolutionary classification of the sciences, evolutionary epistemology.

Дробович А.Е.

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

«A new hedonism – that is what our century wants!»

Oscar Wilde¹

«СУЧАСНИЙ ГЕДОНІЗМ» ЯК МАРКЕР КУЛЬТУРИ

У статті розглядається можливість аналізу сучасної культури за допомогою експлікації феноменів культури через призму ставлення суспільства до насолоди та задоволення. Узагальнення ставлення до насолоди та задоволення здійснюється за допомогою поняття «сучасний гедонізм» (англ. – *modern hedonism*) та на підставі концепції про спектр прагнень, яка була запропонована у 26 (39) випуску за 2011 рік даного часопису та наступних публікаціях.

¹«Новий гедонізм – ось, чого хоче наше століття!» Оскар Уайльд – пер. з англ. автора.

Ключові слова: гедонізм, сучасний гедонізм, культура постмодерну, насолода, задоволення, маркер культури, чуттєвість, декадентський гедонізм.

Вступ. Для культурологічного, лінгвістичного та філософського аналізу вже стало традиційним використовувати поняття «маркер». Наприклад, зустрічаємо в науковій літературі «маркер колективної ідентичності» [16], «маркер поліетнічної культури» [3], «маркер локальної культури» [9], «етнокультурний маркер» [18] та ін. Цим терміном, як правило, позначається здатність певного теоретичного конструкту, семантичної одиниці, чи поняття, охарактеризувати те чи інше явище, ситуацію, тенденцію. Маркер – це показник, значущий елемент певної множинисмислів(дефінісндуму), наявність якого дає змогу висловитись про неї, дати їй характеристику, позначити її. Для аналізу культури цей термін зручний, оскільки не претендує на остаточність характеристики і не є фінальним дефінієнсом її смислів, а лише показує наявність тої чи іншої тенденції, змісту.

«Сучасний гедонізм»(англ. – *modernhedonism*)², як спеціальний термін, пропонується у якості маркера сучасної культури³, оскільки, на мою думку, здатен показати ставлення людини до насолоди та задоволення. Ілюстрація гедоністичних поглядів, в свою чергу, дозволяє прояснити політичні, економічні, соціальні уподобання та мотиви людей, що має визначальне значення у розумінні світогляду людини, і, таким чином, зрозуміти чинники сучасної культури.

Огляд публікацій та досліджень з теми. Кінець ХХ – початок ХХІ століття був надзвичайно плідним у вивченні особливостей культури і, зокрема, проблем пов'язаних із гедонізмом та культурою споживання, тому обмежимося згадкою про найбільш авторитетних теоретиків. Перш за все, слід назвати французьких дослідників, які сформулювали вже усталені міждисциплінарні підходи в межах гуманітарних наук (від лінгвістики до психопатології) і не оминули своєю увагою вплив людських потреб (від економічних, до духовних) та чуттєвості на образ сучасної культури – Ж. Бодріяр, Ж. Лакан, Ж.-Ф. Ліотара, Е. Левінас, М. Мерло-Понті, М. Офре, П. Теяр де Шарден, Ж.-П. Сартр, М. Фуко та інші. Необхідно, також, згадати британських мислителів, які не тільки дали влучні дефініції тенденціям розвитку культури, але і спробували дати пояснення трансформаціям, які торкнулись культури. Це перш за все: Б. Вільямс, Дж. Денсі, Дж. Мур, Б. Рассел та сучасні дослідники проблем пов'язаних із споживанням та його впливом на образ культури – британці К. Кембел та Л. Саммер і американці М. Лайт та Р. Шустерман. Окрім того, слід назвати одне з останніх колективних досліджень під редакцією М. Фезерстоуна «Культура споживання та Постмодернізм» [21], у якій здійснюється комплексний аналіз впливу споживацтва на культуру, суспільні практики та формування інтелектуальних еліт.

² Англійський варіант наведено з метою показати відмінність запропонованого терміну, від терміну О. Уайльда «a *pewhedonism*», яким автор ілюстрував погляди відомого дослідника естетики У. Пейтера [див. 5].

³ Тут і далі під «сучасною культурою» мається на увазі культура постмодерну в значенні близькому до того, яке пропонує Ж.-Ф. Ліотар у своїй класичній праці 1979 року «Стан постмодерну» («*La condition postmoderne*»)– «...стан культури після трансформацій, яких зазнали правила гри в науці, літературі та мистецтві наприкінці ХІХ століття... ці трансформації ми будемо розглядати застосовно до кризи наративів».[11, с. 9].

Серед українських та російських науковців можна назвати авторів, які вивчали зв'язок сучасної культури із споживанням, гедонізмом та сприйняттям тілесності. Зокрема проблемі співвідношення гедонізму та аскетизму присвячені статті Ю. Семенової, Г. Гончарова [17] та В. Жадан [7; 8]. Такі ж автори як Р. Апресян [19] та Н. Ніколаєнко [13] уважніше розглядали прагнення задоволень у контексті тілесності та сексуальності. Критику та аналітику сучасного споживацтва пропонують такі автори як В. Варава [20] та В. Пилипенко [14]. В цьому контексті, знаковими подіями є переклад на українську мову сучасних монографій Р. Мошамбле «Оргазм і Захід: історія насолод від XVII ст. до наших днів» [12] та К. Расна спільно із К. Джета «Світанок сексу. Доісторичні витoki сучасної сексуальності» [15]. Згадані роботи не тільки демонструють те, як суспільні інститути та культура пов'язані із задоволенням, але і як культура табує і трансформує суспільні та індивідуальні потяги до задоволень та насолод. Дещо окремо від всіх названих робіт стоять монографія Б. Додонова «Емоція як цінність» [4], в якій багато уваги приділено «психологічному гедонізму» його зв'язку із розумінням суспільного щастя, а також дослідження Ю. Кузьміної [10], яка розкриває гедоністичні підстави художньої та наукової творчості.

Предметом дослідження є маркер культури під назвою – «сучасний гедонізм» та його характеристики.

Об'єктом роботи виступають феномени сучасної культури, на які поширюється область застосування «сучасного гедонізму», як маркеру культури.

Метою цієї статті є легітимація застосування терміну «сучасний гедонізм» у дослідженнях з теорії та історії культури, соціальної філософії, філософської антропології та філософії культури.

У зв'язку із метою постає ряд необхідних завдань:

- окреслити діапазон вжитку термінів та понять, необхідних для дослідження ставлення до задоволень та насолод в сучасній культурі;
- дати чітку дефініцію терміну «сучасний гедонізм» та показати чим він відрізняється від «класичного гедонізму»;
- продемонструвати зв'язок вчення про насолоду із сучасною культурою;
- довести доцільність розгляду «сучасного гедонізму» в якості маркера культури.

Основна частина. Перш ніж обґрунтовувати застосовність терміну «сучасний гедонізм» в якості маркера культури, необхідно означити діапазон вжитку термінів та понять, необхідних для подальшого дослідження⁴. Подібна демаркація допоможе розпізнати відрефлексовані та позасвідомі чинники культури, а також сприятиме більш ясному відділенню «сучасного гедонізму» від класичного.

В суспільній практиці, яка безпосередньо впливає на культуру, більшість суб'єктів прагне до вдоволення потреб, або задоволення бажань. Це зумовлено прагненням людини до безпеки, підтримки гомеостазу і зрештою до щастя, про що писав ще Аристотель [1, 214]. Це прагнення є лише частково усвідомленим, адже значна частина потреб є інстинктивною, або несвідомою. Разом з тим, все що стосується усвідомлених

⁴Детальніше про це в статті «Вчення про насолоди і задоволення: від історії значень до концептуалізації понять»[6]

прагнень ми називаємо бажанням. З цього випливає, що дії направлені на задоволення потреб без рефлексії називаються гедонічними, або гедонічними практиками, а всі дії, які направлені на задоволення бажань – гедоністичними, або гедоністичними практиками. Таким чином, все що пов'язано із рефлексією з приводу задоволень (осмислені прагнення, принципи, вчення) можна назвати гедонізмом, в той час як всі невідрефлексовані дії, або неусвідомлені переживання слід називати – гедонією. Важливо підкреслити, що самі дії, направлені на отримання насолод, в тому числі дії інтелектуальні (психологічні, такі як фантазування), не є гедонізмом (вченням, теорією про насолоди), а є гедонією, тобто «насолоджуванням». Подібні екзерсиси із термінами дають нам можливість відділити теоретичний аспект задоволення наших прагнення (гедонізм) та практичний (гедонія). Очевидно, що бувають задоволення без рефлексії і рефлексія без задоволень, тому не слід їх плутати⁵.

Розглянемо, яким чином усвідомлені та неусвідомлені практики впливають на культуру. Вдамося до простого прикладу із читанням у транспорті.

Припустимо, одна людина щодня їде у транспорті 40 хвилин на роботу і 40 хвилин з роботи. Протягом цього часу у неї виникає потреба кудись себе застосувати, чимось зайняти руки і голову. Вона може пошукати у себе в портфелі якусь випадкову книгу, чи газету, або почати розмову з іншим пасажиром, або навіть зайнятись дрібним вандалізмом і розмалювати маркером стіни транспорту. Вийшовши з транспорту людина про все забуває і так може продовжуватися роками. Звісно, така модель поведінки певним чином впливає на культуру, скажімо на культуру спілкування, чи культуру поведінки, але цей вплив мінімальний. Це приклад не рефлексивного сценарію реалізації прагнень (в даному випадку до діяльності, творчості, спілкування тощо).

Зовсім інші наслідки будуть, якщо вище згадана людина в один прекрасний день вирішить поміркувати над своїми прагненнями і дійде висновку, що кожного дня можна 80 хвилин витратити із більшою користю, надати русло своїм потребам. Наприклад, вона йде у кіоск і просить продати їй «легке читиво», щоб читати в дорозі⁶. Таким чином, виникає попит на новий жанр літератури «rocketbook», нова суспільна практика – культура читання у транспорті і мода на ефективне використання часу, не кажучи вже, про стимул для виробників портативних пристроїв. Цей приклад демонструє, як усвідомлене ставлення до прагнень перетворюється в елементи міської культури (переважно великих міст із розгалуженою інфраструктурою і системою громадського транспорту).

Тепер слід розібратись, чи існує різниця між сучасним та класичним гедонізмом. Це тонкий момент, адже термін «класичний гедонізм» теж є новим і потребує пояснення. Після численних виступів на конференціях, переважно на секціях етики та культурології, і консультацій з досвідченими науковцями, мені стало зрозуміло, що під гедонізмом традиційно розуміють вчення про задоволення. При цьому вчення про задоволення здебільше етичного характеру. Мову про «психологічний», «соціальний»,

⁵ Навіть в наукових публікаціях плутанина трапляється не рідко, тому слід уважно ставитись до вжитку поняття «гедонізм».

⁶ Це ж може стосуватись слухання музики в дорозі, читання газет, обладнання транспорту мультимедійними моніторами та рекламними стендами.

«філософський» гедонізм майже ніхто не веде. Виключення складає хіба що консюмеризм, який можна назвати «економічним гедонізмом», але з деякими обмовками, які явно будуть зайвими у даній статті. Отже, під «класичним гедонізмом» пропоную розуміти вчення про задоволення виключно в рамках етичного, або релігійного тлумачення, із обов'язковим прескриптивним та оптативним компонентом. Саме в такому форматі історія філософії до XIX століття будує вчення про насолоди.

В XIX столітті змінюється сприйняття задоволень. Це пов'язано із зміною сприйняття людської тілесності⁷, впливом романтизму на базові естетичні та соціально-культурні норми, а також кардинальною зміною розуміння психіки людини після робіт Е. Гусерля та З. Фрейда [див. 6]. Відтак, і теоретичні побудови про насолоду почали зазнавати трансформацій. Це яскраво показав О. Уайльд у своєму романі «Портрет Доріана Грея», коли випестуваний в вікторіанському суспільстві лорд Генрі проголошує «новий гедонізм», поза межами етичних суджень псевдо-пуритан та умовностей лицемірної громадськості. Однак, багато хто і до цього часу розглядає гедонізм виключно в рамках етичного вчення, як заповідали його автори та популяризатори – британські моралісти XIX століття Г. Сіджвік, Дж. Міль та Д. Бентам. Таким чином, термін «сучасний гедонізм» потрібен для того, щоб позначити всю множину дискурсів (рефлексій, теорій, вчень) про задоволення поза межами етики та релігії. При цьому, він може розглядати нормативність кожного нового дискурсу (рефлексії, теорії, вчення) про задоволення (від економічного, психологічного до соціального, чи естетичного) не переводячи її в площину оціночних суджень, чи імперативів. Виходить, що сепарація «сучасного гедонізму» від «класичного гедонізму» відбувається на тих же підставах, що і крах мета-нарративів, про які говорить Ж.-Ф. Ліотар. «Класичний гедонізм», та його викривленні форми, продовжують існувати паралельно із «сучасним гедонізмом» з тою лише різницею, що перший не відмовився від прескриптивних мета-нарративів моральної філософії та теології досекулярної Європи. «Сучасний гедонізм» навпаки – зосереджується на вивченні досвіду переживань задоволення в різних площинах, але обов'язково за дотримання принципу імморалізму. Між іншим, останній значно ближчий за духом до класичної науки, яка не визнає оціночних суджень і прагне безпристрасного аналізу фактів дійсності. В буденній практиці різницю між «сучасним гедонізмом» та «класичним гедонізмом» демонструє ставлення до насолод та задоволення. Люди, які дотримуються більш консервативних поглядів, ставляться до чуттєвості, тілесності, і, зрештою, до задоволень та насолод із підозрою⁸, тому намагаються всіляко регламентувати ці сфери (класичний гедонізм). Більш прогресивні люди ставляться до задоволень і насолод як до функцій тіла (душі, свідомості, психіки), які варто досліджувати й використовувати для досягнення щастя, заробляння грошей, налагодження соціальних комунікацій тощо (сучасний гедонізм).

Аналізуючи реалії нашого часу стає очевидно, що більшість політичних систем та економік сучасного світу побудовані на підставі імпліцитного прийняття сучасного гедонізму. Особисті стосунки будуються на задоволенні від спілкування, уряди та

⁷Детальніше про це у монографії О. Гомілко «Метафізика тілесності: концепт тіла у філософському дискурсі» [2, с. 64 - 76].

⁸Рудимент релігійного світогляду, який розглядає тіло як можливе джерело пристрастей і як наслідок – гріха.

парламенти невтомно працюють, щоб задовольняти своїх виборців, транснаціональні корпорації будують фабрики і заводи, щоб вдовольняти потреби споживачів і одночасно фінансують маркетологів, щоб вигадувати нові потреби⁹. Можна констатувати, що ставлення до насолоди та задоволення є однією з характеристик епохи, відтак формує її культуру. Це видно не тільки по культурі споживання, але і по розширенню запитів сучасної людини. Знявши табу на прагнення, сучасна людина схильна до здійснення неочікуваних гедонічних (гедоністичних) проєктів, які хоч і бувають деструктивними, але не менш часто відкривають принципово нові сфери буття та творчості.

З наведених вище прикладів стає очевидно, що на культуру впливають і усвідомлені, і не усвідомлені практики, пов'язані із вдоволенням прагнень. Усвідомлені практики направлені на отримання задоволення чи насолоди, як правило, впливають на культуру більш конструктивно. Від розуміння своїх бажань і потреб людина доволі швидко переходить до їх найефективнішого задоволення і вдоволення, тим самим створюючи нові засоби, правила, ритуали і зрештою культуру. З часом виникають нові потреби, вивчення яких знов дає приріст знань про особистість та суспільні закони.

Висновки:

Сучасний гедонізм не просто вписується в культуру постмодерну, він є одним із векторів, по якому європейська культура трансформувалась від модерної до постмодерної. Це дає нам підстави говорити, що аналізуючи трансформації ставлень до чуттєвості, тілесності і зрештою до задоволення та насолоди, можна будувати адекватні аналогії розвитку сучасної культури. А це і є легітимація «сучасного гедонізму» в якості маркера культури. Єдина обмовка, яку слід зробити в завершення міркування про сучасний гедонізм як маркер культури, стосується співмірності понять класичний гедонізм та класична культура і сучасний гедонізм та постмодерна культура. Теоретизація та концептуалізація вчень про задоволення відбувалась не паралельно із розвитком культури аж до XIX століття. Цьому є багато причин, які висловлені в попередніх роботах, однак це призвело до деякої особливості вживання терміну «сучасного гедонізму». Класичний, або просто гедонізм, був адекватним та вживаним (як поняття, а не як термін, оскільки сам термін виник у XIX столітті у роботах Г. Сіджвіка) аж до пізнього модерну. Тоді як сучасний гедонізм, виникає лише на зорі постмодерну. Ця колізія на перший погляд не суттєва, але якщо основні терміни перекласти на англійську мову, то може виникати непорозуміння – класичний гедонізм стає ознакою нового часу, тобто сучасності (*classichedonism – Modernity*), а сучасний гедонізм виявляється ознакою постмодерну, тобто пост-сучасності (*modernhedonism – Postmodernity*). Саме тому, слід розуміти, що дискурс про задоволення розвивався повільніше, ніж дискурс про культуру, тому наявна різниця у термінах є не випадковістю, а необхідністю.

⁹Окреме питання стосується формування «розумних потреб», але воно буде розглядатись в наступних публікаціях

Література:

1. *Аристотель*. Большая Этика : пер. с древнегреч. / Аристотель // Общ.ред. А. Доватура. Сочинения в 4 т. – Т.4. – М. Мысль, 1983. – С. 295 – 374. (Философское наследие)
2. *Гомілко О.* Метафізика тілесності: концепт тіла у філософському дискурсі / О. Гомілко. – К. : Наукова думка, 2001. – 340 с.
3. *Гусаков В.* «Текстильна ментальність» як маркер поліетнічної культури народів Центральної Азії / В. Гусаков // Народна творчість та етнографія. — 2008. — №. 3. — С. 103-106.
4. *Додонов Б.* Эмоция как ценность / Б. Додонов. – М. : Политиздат, 1978. – 272 с.
5. *Долгенко А.* Декадентский гедонизм / А. Долгенко // Феномен удовольствия в культуре. Матер. междунар. науч. форума. – СПб. : Центр изучения культуры, 2004. – С. 170-172.
6. *Дробович А.* Вчення про насолоди і задоволення: від історії значень до концептуалізації понять / А. Дробович // Практична філософія. – 2012. – № 2 (44). – С.184 – 195
7. *Жадан В.* Ідеї гедонізму та аскетизму в античній філософії // Культура України: Зб. наук. пр. / Харк. держ. акад. культури. – Х. : 2006. – Вип. 17.: Мистецтвознавство. Філософія. – С. 80 – 86.
8. *Жадан В.* Универсальные признаки гедонизма и аскетизма // Вісн. Харк. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Сер. Теорія культури і філософія науки. – Х. : 2005. – № 708. – С. 56 – 62.
9. *Жукова Н.* Языккакспецифический маркер локальнойкультуры / Н. Жукова // Французскийязык: теория и практика. Подобщейредакцией: Полякова Т. Составитель: Николаева И., Бартенева И. – М. : Спутник+, 2012. – С. 12 – 21
10. *Кузьмина Ю.* Гедонистические основания художественного и научного творчества :автореф. дис. ... канд. филос. наук : 17.00.09 / Кузьмина Ю. ; Алтайский гос. унив. – Барнаул, 2006. – 20 с.
11. *Лиотар Ж.-Ф.* Состояние постмодерна / Ж.-Ф. Лиотар // Пер. с фр. Н. Шматко. – М. : «Институтэкспериментальнойсоциологии», СПб, «Алетейя», 1998. – 160 с.
12. *Мошамбле Р.* Оргазм і Захід: історіянасолодвід XVII ст. до нашихднів / Р. Мошамбле. Пер. з франц. І. Славінська. – К. :Темпора, 2011. – 444 с.
13. *Ніколаєнко Н.* Конструювання людської тілесності в контексті проблеми свободи / Н. Ніколаєнко // Практична філософія. – 2006. – № 2 (36). – С.133 – 140
14. *Пилипенко В.* Людина в ринковому суспільстві: орієнтації, поведінка, культура / В. Пилипенко. – К. : Фоліант, 2005. – 224 с.
15. *Расн К., Джета К.* Світанок сексу. Доісторичнівитокисучасноїсексуальності / К. Расн, К. Джета // Пер. з англ. В. Наріжна. – К. :Темпора, 2012. – 506 с.
16. *Рудакевич М.* Європейські етичні й політичні цінності як орієнтири трансформаційних процесів в Україні / М. Рудакевич // Мандрівець. – № 5, 2010 – С. 70 – 74
17. *Семенова Ю., Гончаров Г.* Аскетичний досвід в життєвому світі людини // Практична філософія, 2011. – № 1 (39). – С.26 – 31
18. *Штурмак В., Козуб Л.* Фразеологізм як етнокультурний маркер у англomовній картині світу / В. Штурмак, Л. Козуб // Студентський науковий альманах. Випуск 1 (8) . – Тернопіль : 2011. – С. 95 – 99.
19. *Апресян Р.* Принцип наслаждения и интимные отношения // Человек. 2005, № 5. ЭлектроннасторінкаІнститутуфілософії РАН – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://iph.ras.ru/uplfile/ethics/biblio/Apressyan/Princip_nasl.html
20. *Варавя В.* Гедонизм против нравственности: современное умолчание бытийной трагедии человека. // Электронное периодическое издание «Русский переплет», 2006. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pereplet.ru/text/varava10may06.html>
21. *Featherstone M.* ConsumerCultureandPostmodernism. TheTheory, Culture&SocietyCentreatNottinghamTrentUniversity, Sage Publications. 2007. // Колективна монографія [Електронний ресурс].– Режим доступу: [http://www.sagepub.com/upm-data/17148_00_Featherstone\(2e\)_Prelims.pdf](http://www.sagepub.com/upm-data/17148_00_Featherstone(2e)_Prelims.pdf)

22. Moore A. Hedonism. The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Fall 2008 Edition), Edward N. Zalta (ed) // Стенфордська філософська енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://plato.stanford.edu/entries/hedonism/>

Annotation

Antony Drobovych. «Modern hedonism» as a marker of culture. This article aims to investigate the possibility of the modern culture analysis through the explanation of the phenomenon of culture within the society's attitude to pleasure and delight.

Generalization of the society's attitude to pleasure and delight is made by means of notion

"modern hedonism" and on the basis of the concept about the spectrum of desires, which was presented in this journal (No. 26(35), 2011) and in further publications as well.

Keywords: *hedonism, modern hedonism, culture of postmodern, delight, pleasure, marker of culture, sensuality, hedonism of decadence.*

Мозгова Т.А.

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

ОСОБЛИВОСТІ ФІЛОСОФСЬКО-АНТРОПОЛОГІЧНИХ ВИМІРІВ БУТТЯ ЛЮДИНИ В ЯПОНСЬКІЙ СОЦІОКУЛЬТУРНІЙ ТРАДИЦІЇ

Стаття присвячена порівняльному аналізу філософсько-антропологічних вимірів буття людини в східній (японській) та західній соціокультурних традиціях.

Ключові слова: *дуальна модель світу, недуальна модель світу, принцип дихотомії, конвенціональне знання, східна концепція Небуття.*

Вступ. Як правило, під культурою ми звикли розуміти насамперед греко-римсько-європейську культуру, більш того, саме остання вважається певною нормою або навіть еталоном вивчення людської культури загалом. В цьому контексті східна культура постає перед нами як певний відхід, більш того, як певне своєрідне відгалуження від цієї, так би мовити, «загальнолюдської» магістралі. Звичайно, що цей архаїчний погляд на східну культуру – це дань скоріше минулим часам, але даний стереотип нерідко спрацьовує й сьогодні.

Незважаючи на застарілі стереотипи, сьогодні життя висуває такі проблеми, які неможливо пояснити лише простою зацікавленістю європейців східною культурою і навпаки. Якби не було в цьому життєвої необхідності, то ніяка сила не змусила музикантів, художників, поетів Європи постійно звертатись до східної традиції, а представників східної традиції до західноєвропейських культурних здобутків. Отже, зустріч Сходу та Заходу сьогодні обумовлена навіть не стільки взаємним впливом однієї культури на іншу, скільки взаємним тяжінням, точніше певним спонтанним потягом однієї культури до іншої.

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що у сучасній західній філософії все більше зростає інтерес до східної думки, у якій виявляється чимало паралелей з